

Aloite Lapuan kaupunginhallitukselle

Aloitteen laatija: Lapuan vammaisneuvosto

Pvm: 19.8.2026

Aloite vammais- ja vanhusneuvoston edustajien puhe- ja läsnäolo-oikeuden myöntämiseksi Lapuan kaupungin lautakunnissa

Lapuan vammaisneuvosto esittää, että Lapuan kaupunki myöntää kaupungin vammaisneuvoston ja vanhusneuvoston edustajille puhe- ja läsnäolo-oikeuden kaupungin lautakunnissa (hyvinvointilautakunta, sivistyslautakunta ja tekninen lautakunta).

Lapuan vammaisneuvosto pyytää, että Lapuan kaupunginhallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin kaupungin hallintosäännön päivittämiseksi tai tekee periaatepäätöksen, jolla vammaisneuvoston ja vanhusneuvoston nimeämille edustajille myönnetään puhe- ja läsnäolo-oikeus hyvinvointi-, sivistys- ja teknisessä lautakunnassa julkisten asioiden osalta jo kuluvalle toimikaudella 2025-2029.

Toiminnan sujuvuuden varmistamiseksi vammaisneuvosto ehdottaa, että vaikuttamistoimielin nimeää keskuudestaan varsinaisen edustajan ja varaedustajan kuhunkin lautakuntaan.

Perustelut aloitteelle

1. Aiemman käytännön toimimattomuus ja tarve pysyväle ratkaisulle:

Lapuan kaupungissa on aiemman keskustelun seurauksena pyritty edistämään yhteistyötä siten, että vammais- ja vanhusneuvostot ovat nimenneet keskuudestaan yhteyshenkilöt kullekin lautakunnalle. Lapuan hallintosäännön puitteissa lautakunnat voivat päättää kokouskohtaisesti kokouksen läsnäolijoista, ja yhteyshenkilöt nimettiin, jotta lautakuntien olisi helppo kutsua edustaja paikalle ikääntyneitä tai vammaisia koskeissa asioissa. Tiedot nimetyistä yhteyshenkilöistä toimitettiin lautakuntien sihteereille. Käytännössä tätä menettelyä ei kuitenkaan ole hyödynnetty: kertaakaan yhteyshenkilöä ei ole kutsuttu kokouksiin, vaikka käsiteltävät asiat olisivat sitä edellyttäneet. Yhteisessä keskustelussa kävi ilmi, ettei lautakuntien puheenjohtajistolla ollut tästä käytännöstä edes tietoa. Tämä osoittaa aukottomasti, että tapauskohtainen kutsuminen ei takaa tiedonkulkua, vaan tarvitaan selkeä ja pysyvä osallistumisoikeus.

2. Saumaton tiedonkulku ja yhteistyö:

Kaupungin lautakuntien puheenjohtajiston ja vammaisneuvoston yhteisessä kokouksessa lautakuntien edustus piti erittäin tärkeänä, että vaikuttamistoimielinten edustajat ovat säännöllisesti läsnä lautakuntien kokouksissa. Suora osallistuminen varmistaa ajantasaisen tiedonkulun, ennaltaehkäisee tiedon katkeamista ja syventää päätöksenteon taustaymmärrystä puolin ja toisin.

3. Yhdenvertaisuus, tasapuolinen kohtelu ja asiantuntemuksen merkitys:

Tällä hetkellä nuorisovaltuuston edustajilla on läsnäolo- ja puhe-oikeus Lapuan kaupungin lautakunnissa sekä kaupunginvaltuustossa. Nuorten osallistumismahdollisuuksien tukeminen on erittäin arvokasta, mutta nykyinen

käytäntö asettaa muut lakisääteiset vaikuttamistoimielimet eriarvoiseen asemaan. Aiemmissa keskusteluissa nuorisovaltuuston lautakuntapaikkoja on perusteltu sillä, etteivät alle 18-vuotiaat ole vaalikelpoisia kuntavaaleissa. Vaalikelpoisuus ei kuitenkaan ole pätevä peruste vammais- ja vanhusneuvostojen poissulkemiselle:

- Erityisasiantuntemus vs. poliittinen edustus: Vaaleilla valitut lautakunnan jäsenet edustavat poliittisia ryhmiä. Vammais- ja vanhusneuvostojen edustajat tuovat kokouksiin puolueettoman kokemusasiantuntemuksen ja vaikuttamistoimielimen virallisen näkökulman, jota poliittinen edustus ei sellaisenaan korvaa.
- Tosiasiallinen osallistumiskynnys: Vaikka ikääntyneet ja vammaiset ovat vaalikelpoisia, toimintakykyyn, saavutettavuuteen ja esteettömyyteen liittyvät haasteet nostavat kynnystä osallistua kunnallispolitiikkaan. Pelkkä muodollinen vaalikelpoisuus ei takaa edustavuutta.
- Kaupungin oma etu: Kyse ei ole yksittäisen kuntalaisen luottamustoimesta, vaan kaupungin mahdollisuudesta hyödyntää lakisääteisten toimielintensä asiantuntemusta suoraan päätöksenteossa.

Vammaisten ja ikääntyneiden asiantuntemuksen hyödyntämisen ja kuulluksi tulemisen tulee olla kunnassa yhdenvertaista suhteessa nuoriin.

4. Päätösten laatu ja ennakoivuus:

Vaikuttamistoimielimillä on kokemuserustaista erityisasiantuntemusta muun muassa esteettömyydestä, saavutettavuudesta ja palvelujen kohdentumisesta. Kun edustaja on mukana jo lautakuntatason käsittelyssä, erityisryhmien tarpeet tulevat huomioiduksi suunnitteluvaiheessa, mikä säästää kaupungin resursseja ja ehkäisee jälkikäteisiä korjaustarpeita.

5. Kunnallisen demokratian vahvistaminen:

Kuntalain (410/2015) §27 ja §28 mukaan vammaisneuvostolle ja vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan. Pysyvät edustuspaikat ovat tehokkain tapa toteuttaa tätä lakisääteistä tehtävää käytännössä.

Esimerkkejä muista organisaatioista

- Vaikuttamistoimielinten nimeämällä edustajilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus kaupungin toimielimissä julkisten asioiden osalta muun muassa Nurmeksessä ja Rovaniemen kaupungissa.
- Osa kaupungeista on määritellyt tarkemmin, missä toimielimessä vaikuttamistoimielinten edustajilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus: esimerkiksi Seinäjoen kaupungissa vaikuttamistoimielinten edustajilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus elinvoimalautakunnassa. Muissa lautakunnissa läsnäolo sallitaan kutsuttuna.
- Puhe- ja läsnäolo-oikeus on useimmiten kirjattu hallintosääntöön Kuntaliiton ehdotuksen mukaisesti. Joissain tapauksissa oikeus on ilmaistu periaatepäätöksinä: esimerkiksi Porissa kaupunginhallituksen linjauksen mukaisesti kaupungin vakiintuneena käytäntönä on jo vuodesta 2020 alkaen ollut taata vammaisneuvoston ja nuorisovaltuuston edustajille läsnäolo- ja puheoikeus lautakuntien kokouksissa, poislukien salassa pidettävät asiat. Tämän pohjalta Porin vapaa-ajan lautakunta teki

erillisen päätöksen oikeuden vahvistamisesta neuvostojen varsinaisille edustajille ja varaedustajille.

- Useat hyvinvointialueet ovat myöntäneet vaikuttamistoimielinten nimeämille edustajille puhe- ja läsnäolo-oikeuden sekä lautakuntien että aluevaltuuston kokouksiin. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella vaikuttamistoimielinten edustajilla on viimeisimmän tiedon mukaan puhe- ja läsnäolo-oikeus aluevaltuuston kokouksissa, mutta aloite on tehty myös lautakuntapaikkojen saamiseksi.

Lapuaalla 19.8.2026

Katja Manu-Alalantela
puheenjohtaja
Lapuan kaupungin vammaisneuvosto

Lapuan vanhusneuvosto on päättänyt kokouksessaan 1.9.2026 puoltaa Lapuan vammaisneuvoston laatimaa aloitetta ja liittyä aloitteen allekirjoittajiin.

Lapuaalla 1.9.2026

Marja-Leena Laurila
puheenjohtaja
Lapuan kaupungin vanhusneuvosto